



บทที่ 2  
วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณคดีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย และจะเสนอรายงานตามลำดับ  
ดังนี้

ตอนที่ 1 ความหมาย ลักษณะ และทฤษฎีบางประการเกี่ยวกับทัศนคติ

ตอนที่ 2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 ความหมาย ลักษณะ และทฤษฎีบางประการเกี่ยวกับทัศนคติ

ความหมายของทัศนคติ

ทัศนคติ (Attitude) เป็นคำที่ได้รับความนิยมแตกต่างกันออกไปมากที่สุด (ธีระพร  
อูวรรณโณ 2528 : 127) ดังเช่น

อัลพอร์ท (Allport, Quoted in Lindzey 1968 : 271-272) ได้อธิบาย  
ความหมายของทัศนคติไว้ดังนี้

1. เป็นภาวะของจิตและประสาท ซึ่งอาจแสดงให้เห็นได้ทางพฤติกรรม เช่น โกรธ  
เกลียด รัก เป็นต้น
2. เป็นความพร้อมที่จะตอบสนอง กล่าวคือพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งนั้นตามลักษณะ  
ของทัศนคติที่เกิดขึ้น
3. เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นระบบ เป็นกลุ่มและจัดระเบียบได้ในตัวเอง คือเมื่อเกิด  
ทัศนคติต่อสิ่งใดแล้วจะเกิดขึ้นต่อเนื่องกัน
4. เป็นสิ่งที่เกิดจากประสบการณ์ โดยที่ประสบการณ์จะมีส่วนช่วยในการสร้างทัศนคติ
5. เป็นพลังสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่แสดงออก

อนาสตาซี (Anastasi 2519 : 480) กล่าวว่า ทัศนคติเป็นความโน้มเอียงที่  
จะมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่กำหนดให้เป็นพวก ๆ ในทางชอบหรือไม่ชอบ เช่น เชื้อชาติ  
หรือกลุ่มเผ่าพันธุ์ ประเพณีเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือสถาบันใดสถาบันหนึ่ง ทัศนคติไม่สามารถ  
สังเกตได้โดยตรงได้แต่สรุปหาได้จากพฤติกรรมที่แสดงออกทางภาษาและไม่ใช้ภาษา

โบการ์ดัส (Bogardus 1931 : 62) กล่าวว่า ทศนคติหมายถึงแนวโน้มของกริยา  
 อากาการที่จะเห็นด้วยหรือต่อต้านบางสิ่งบางอย่างในสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้แล้วแต่จะเห็นว่าสิ่งนั้นมีค่า  
 ในทางบวกหรือทางลบ

จากแนวคิดของนักจิตวิทยาดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า ทศนคติเกิดจากการเรียนรู้  
 และประสบการณ์ เป็นความพร้อมของจิตใจ หรืออารมณ์ที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้า และสภาพความ  
 พร้อมนี้จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม ซึ่งจะมีได้ทั้งในทางบวก และลบ

#### ลักษณะและองค์ประกอบของทศนคติ

นันแนลลี (Nunnally 1959 : 312) ได้สรุปแนวคิดกับลักษณะของทศนคติไว้ว่า

1. ทศนคติ เป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้หรือประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ไม่ใช่เป็นสิ่งที่  
 ติดตัวมาแต่กำเนิด

2. ทศนคติเป็นสภาพการณ์ทางจิตที่มีอิทธิพลต่อการกระทำของบุคคล

3. ทศนคติเป็นสภาพทางจิตที่มีแนวโน้ม

จีระพร อูวรรณโณ (2528:162) ได้สรุปองค์ประกอบของทศนคติไว้เป็น 3 แนวคิด  
 คือ แนวคิดแรก เป็นแนวคิดดั้งเดิมระบุว่าทศนคติม้องค์ประกอบเดียวคือ ความรู้สึกในทางบวกหรือ  
 ทางลบต่อที่หมายของทศนคติ แนวคิดที่สอง เป็นแนวคิดที่เชื่อว่าทศนคติมี 2 องค์ประกอบคือ  
 องค์ประกอบด้านปัญญา หรือองค์ประกอบด้านความรู้สึก และแนวคิดที่สาม ระบุว่าทศนคติมี 3  
 องค์ประกอบคือ องค์ประกอบด้านปัญญา องค์ประกอบด้านอารมณ์ ความรู้สึก และองค์ประกอบ  
 ด้านพฤติกรรม ทศนคติจะเกิดขึ้นได้เมื่อองค์ประกอบทั้ง 3 นี้มีความสัมพันธ์กัน

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์และนิยะดา ศรีจันทร์ 2521 : 5-6)  
 ได้สรุปทศนคติของพีชบิน ไวด์นีย์ ทศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ขึ้นอยู่กับผลรวม  
 ของการประเมินความเชื่อทั้งหลายที่บุคคลมีต่อสิ่งนั้น ซึ่งแสดงได้ด้วยแบบจำลองทางคณิตศาสตร์  
 ดังนี้คือ

$$A_0 = \sum_{i=1}^n b_i e_i$$

เมื่อ	$A_0$	หมายถึง	ทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Attitude Object ใช้สัญลักษณ์ว่า $O$ )
	$b_i e_i$	หมายถึง	ผลการประเมินความเชื่อเกี่ยวกับ $O$ ลำดับที่ $i$ โดยที่ความเชื่อเกี่ยวกับ $O$ ลำดับใดลำดับหนึ่ง หมายถึง ข้อความที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง $O$ กับลักษณะ (Attribute) ใดลักษณะหนึ่งที่เกี่ยวข้อง และการประเมิน หมายถึง การประเมิน 2 สิ่ง คือ <ol style="list-style-type: none"> <li>1) <u>ความเป็นไปได้ของความเชื่อ</u> ซึ่งหมายถึงโอกาสที่บุคคลคาดว่าความเชื่อเกี่ยวกับ <math>O</math> ลำดับที่ <math>i</math> จะเกิดขึ้นหรือเป็นจริง (ใช้สัญลักษณ์ว่า <math>b_i</math>)</li> <li>2) <u>คุณค่าของลักษณะ</u> ซึ่งหมายถึงคุณค่าทางบวกหรือทางลบที่บุคคลให้กับมิติลักษณะที่อยู่ภายใต้ความเชื่อ นั้น (ใช้สัญลักษณ์ว่า <math>e_i</math>)</li> </ol>
	$n$	หมายถึง	จำนวนความเชื่อ

เพื่อให้เข้าใจแบบจำลองและความหมายของตัวแปรในแบบจำลองของฟิชบิน จึงยกตัวอย่างดังนี้คือ สมมติว่ามีความเชื่อกันโดยทั่วไปว่า ช้างเป็นสัตว์ดุร้ายและเราต้องการประเมินทัศนคติของนาย ก. ที่มีต่อช้าง โดยอาศัยความเชื่อนี้

ดังนั้น ในที่นี้

ความเชื่อ คือ ช้างเป็นสัตว์ดุร้าย

$O$  คือ ช้าง

$A_0$  คือ ทัศนคติที่นาย ก. มีต่อช้าง

$b_i$  คือ ความเป็นไปได้ของความเชื่อที่ว่า "ช้างเป็นสัตว์ดุร้าย" ตามความคิดของนาย ก.

$e_i$  คือ คุณค่าที่นาย ก. ให้กับลักษณะ "ความเป็นสัตว์ดุร้าย"

จากทฤษฎีดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า ฟิชบิน มิได้อธิบายทัศนคติในลักษณะขององค์ประกอบของทัศนคติ แต่อธิบายโดยการเขียนรูปของแบบจำลองทางคณิตศาสตร์

ในทางการศึกษา ทศนคติได้รับความสนใจเป็นพิเศษด้วยเหตุผลที่เชื่อว่า ทศนคติต่อวิชา มีบทบาทสำคัญในอันที่จะช่วยส่งเสริมหรือสกัดกั้นการเรียนรู้ในวิชานั้น (บัญญัติ ใจบรรจง 2525: 22) ในทำนองเดียวกัน ทศนคติที่มีต่อวิชาชีพก็เป็นบทบาทที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้บุคคลปฏิบัติหน้าที่ และภารกิจในอาชีพนั้น ๆ ดำเนินไปได้ด้วยดี หรือในทางตรงข้ามอาจประสบความสำเร็จล้มเหลวได้ การเตรียมบุคคลเข้าสู่อาชีพจึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างหนึ่ง เพราะมักจะพบว่า มีบุคคลส่วนหนึ่งไม่พร้อมที่จะประกอบอาชีพนั้น ๆ และเมื่อได้รับการฝึกฝนไปจนสำเร็จเรียบร้อยแล้ว ก็จะมีบางส่วนที่หันเหเปลี่ยนอาชีพ (สวัสดี ประทุมราช สุภาพ วาดเขียน 2525:2) วรรณิกา ทองงอก (2517:6) กล่าวถึงทศนคติไว้ว่า ทศนคติเป็นคุณลักษณะหนึ่งของบุคลิกภาพที่สร้างขึ้นได้ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ย่อมมีปัจจัยหลายประการที่ส่งผลต่อทศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดจะเป็นในแนวใด

## ตอนที่ 2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทศนคติต่อวิชาชีพครูพบว่า ส่วนมากจะเป็นการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของทศนคติต่อวิชาชีพครูตามตัวแปรต่าง ๆ เช่น เพศ ประสบการณ์ เป็นต้น ส่วนการศึกษาถึงตัวแปรต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับทศนคติต่อวิชาชีพครูนั้นมีไม่มากนัก ซึ่งพอจะนำมากล่าวไว้ดังต่อไปนี้

สตีวาร์ด (Lawrence H. Stewart Quoted in Black 1958 : 199-203) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลมากที่สุดในการเลือกอาชีพครู พบว่า ร้อยละ 57 เชื่อว่าบิดามารดา ต้องการให้เป็นครู และร้อยละ 30 คิดว่าญาติพี่น้องมีอิทธิพลในการเลือกอาชีพของตน และได้ชี้ให้เห็นว่าอิทธิพลของการแนะแนวและวิชาการศึกษาที่มีต่อการเลือกอาชีพครูนั้นมีการกล่าวถึงน้อยมาก

ทาเคโกะ โมริ (Takako Mori 1960:174-179) ได้ศึกษาทศนคติต่ออาชีพครูของนักศึกษามหาวิทยาลัยมิชิแกน จำนวน 556 คน พบว่า นักศึกษาหญิงมีทศนคติต่ออาชีพครูสูง

กว่านักศึกษาชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังพบว่าองค์ประกอบด้านทัศนคติ ฐานะทางเศรษฐกิจ มนุษยสัมพันธ์ มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการเป็นครู

ลิปคอมบ์ (Lipscomb 1966:159-163) ได้ทำการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของทัศนคติของนักศึกษามหาวิทยาลัยอินเดียนา พบว่าทัศนคติของนักศึกษาก่อนและหลังการฝึกประสบการณ์วิชาชีพมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คาโรไลน์ (Carolyn 1974:4573) ศึกษาทัศนคติของครูต่อการสอนวิชาสังคมศึกษาแผนใหม่ในโรงเรียนรัฐบาล กลุ่มตัวอย่างเป็นครูประถมและมัธยมศึกษาในรัฐเท็กซัส 324 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นมาตรวัดทัศนคติแบบลิเคอร์ท (Likert's scale) ผลการวิจัยปรากฏว่า กลุ่มครูที่มีจำนวนปีที่ทำการสอนต่างกัน มีทัศนคติต่อการสอนวิชาสังคมศึกษาต่างกัน และพบว่ากลุ่มครูที่ทำการสอน 3 ถึง 10 ปี มีทัศนคติในทางบวกสูงกว่ากลุ่มครูที่ทำการสอนมาแล้ว 11-16 ปี และ 21 ปีขึ้นไป ซึ่งผลการวิจัยของ ออสลิง (Ostling 1973 : 1541) และเรกส์ (Rask 1973 : 332) ) ศึกษาพบว่ากลุ่มครูที่ทำการสอนมาในระยะเวลาไม่เท่ากันมีทัศนคติต่ออาชีพครูต่อเด็กนักเรียนแตกต่างกัน เช่นเดียวกัน

กองการวิจัย กรมวิชาการ (2504 : 58-60) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติต่ออาชีพครูโดยทั่วไป เมื่อปี 2514 ใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่โดยทั่วไป ทัศนคติต่ออาชีพครู การสอน และการอบรมเด็ก การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ฐานะทางเศรษฐกิจ ความเห็นและการต้องการความช่วยเหลือและอื่น ๆ จากกลุ่มตัวอย่างซึ่งใช้ครูทุกประเภททั่วประเทศแบบสุ่ม จำนวน 16,925 คน ผลปรากฏว่าสาเหตุที่ครูส่วนใหญ่เลือกประกอบอาชีพนี้เนื่องจากชอบอาชีพครู ร้อยละ 29.30 เห็นว่าเป็นอาชีพที่มีเกียรติ ร้อยละ 22.71 ได้ทำงานใกล้ชิดกับเด็ก ร้อยละ 15.97 ในเรื่องความพอใจสำหรับคนที่เลือกอาชีพครูนั้น หอใจที่จะเลือกสอนถึงร้อยละ 92.99 ไม่พอใจสอนมีเพียงร้อยละ 1.96 เท่านั้น และจำนวนครูเกินกว่าครึ่งที่ไม่ต้องการเปลี่ยนอาชีพครูเป็นอาชีพอื่นมีถึงร้อยละ 62.68 และจำนวนที่ไม่ต้องการย้ายที่ทำงานมีร้อยละ 51.45 ส่วนจำนวนที่ต้องการเปลี่ยนอาชีพครู เห็นว่าอาชีพอื่นมีทางก้าวหน้ากว่ามีร้อยละ 10.99



ยุพดี ปานบุบผา (2522 : 55-57) ได้ทำการศึกษาทัศนคติต่อวิชาชีพครูของนิสิต ฝึกสอนสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในระยะก่อนฝึกสอนและ หลังฝึกสอน พบว่า ทัศนคติต่อวิชาชีพครูของนิสิตฝึกสอนสาขาวิชาสังคมศึกษาในระยะก่อนและ หลังฝึกสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่าระยะก่อนฝึกสอน นิสิต ส่วนใหญ่มีความปรารถนาจะประกอบอาชีพครูในระดับปานกลาง แต่หลังฝึกสอนแล้วมีความปรารถนาจะประกอบอาชีพครูอยู่ในระดับมาก

เฉลิมศักดิ์ รวยอารี (2523 : ง-จ) ได้ทำการศึกษาแนวโน้มของการเปลี่ยน ทัศนคติต่ออาชีพครู และมูลเหตุจูงใจในการประกอบอาชีพครู ของครูประถมศึกษา สังกัด กรุงเทพมหานคร พบว่า

- 1) กลุ่มครูหญิงมีทัศนคติต่ออาชีพครูด้านต่างๆ ในทางบวกสูงกว่ากลุ่มครูชาย
- 2) กลุ่มนักศึกษาฝึกหัดครูชั้นปีที่ 4 มีทัศนคติต่ออาชีพครูด้านต่าง ๆ ในทางบวกสูงกว่ากลุ่มครูที่ทำการสอนมาแล้ว 1-5 ปี 6-10 ปี และ 11-20 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
- 3) กลุ่มครูที่ทำการสอนมาแล้ว 11-20 ปี และ 21-31 ปี มีทัศนคติต่อวิชาชีพครูด้านต่าง ๆ ในทางบวกสูงกว่ากลุ่มครูที่ทำการสอนมาแล้ว 1-5 ปี และ 6-10 ปี อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

เยาวดี วิบูลย์ศรี (2523: 63-66) ได้ศึกษานักเรียน ซึ่งสอบผ่านการคัดเลือกเข้าศึกษาในคณะครุศาสตร์ หรือศึกษาศาสตร์ ในปีการศึกษา 2522 พบว่า คะแนนทัศนคติต่อวิชาชีพครูของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ตอนสอบเข้ามหาวิทยาลัย มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับคะแนนทัศนคติต่อวิชาชีพครู หลังจากเรียนจบภาคการศึกษาแรกที่ระดับ .01 แต่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อวิชาชีพครูกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในหมวดวิชาครู และความสำเร็จของการเป็นครู

ศิริชัย กาญจนวาสี (2523: 47-48) ได้ทำการศึกษาทัศนคติต่อวิชาชีพครู ของนิสิต

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หลักสูตร 4 ปี ผลจากการวิจัยปรากฏว่า นิสิตชั้นปีที่ 1 มีทัศนคติต่อวิชาชีพครูแตกต่างกันตามสาขาและเพศ นิสิตครุศาสตร์ที่ศึกษาในชั้นปีต่างกัน มีทัศนคติต่อวิชาชีพครูแตกต่างกัน และพบว่าทัศนคติต่อวิชาชีพครูของนิสิตหลักสูตร 4 ปี มีทัศนคติต่อวิชาชีพครูสูงกว่านิสิตหลักสูตร 2 ปี อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ชนิดา รักษ์พลเมือง (2524: 57-59) ได้ทำการศึกษาทัศนคติของนักศึกษาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยไทยบางแห่งที่มีต่อวิชาชีพครู ผลการศึกษาพบว่า

1. ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการทำนายทัศนคติต่ออาชีพครู ได้แก่ระดับความตั้งใจประกอบอาชีพครู คะแนนเฉลี่ยสะสม ระดับอิทธิพลของกลุ่มอ้างอิง อายุ ตามลำดับ
2. นักศึกษาที่เกิดในท้องถิ่นที่มีรายได้ต่ำ มีทัศนคติต่อวิชาชีพครูดีกว่านักศึกษาที่เกิดในท้องถิ่นที่มีรายได้สูง
3. นักศึกษาที่อยู่อาศัยในท้องถิ่นที่มีรายได้ต่ำ มีทัศนคติต่อวิชาชีพครูดีกว่านักศึกษาที่อยู่อาศัยในท้องถิ่นที่มีรายได้สูง
4. นักศึกษาที่เคยเรียนวิทยาลัยครูมาก่อนมีทัศนคติต่อวิชาชีพครูดีกว่านักศึกษาที่ไม่เคยเรียน
5. นักศึกษาที่ตั้งใจจะเป็นครูมีทัศนคติต่อวิชาชีพครูดีกว่านักศึกษาที่ไม่ตั้งใจเป็นครู
6. นักศึกษาที่เชื่อและทำตามคำแนะนำของกลุ่มอ้างอิงในสังคม (บิดา มารดา ญาติครู เพื่อน) มีทัศนคติต่อวิชาชีพครูดีกว่านักศึกษาที่ไม่ทำตามคำแนะนำของกลุ่มอ้างอิงในการประกอบอาชีพครู

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2524: 84-89) ได้ศึกษาระดับและการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อวิชาชีพครูและความตั้งใจประกอบวิชาชีพครูระหว่างนิสิตครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 ที่มีภูมิหลังต่างกัน พบว่า

1. ตัวแปรภูมิหลังที่มีผลต่อระดับทัศนคติต่อวิชาชีพครู ได้แก่ เพศ เขตที่ตั้งโรงเรียนที่สำเร็จชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และการมีญาติเป็นครู
2. ตัวแปรที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของทัศนคติต่อวิชาชีพครู
  - 2.1 ระยะห่างหนึ่งภาคเรียน ได้แก่ ประเภทผู้อุปการะ อันดับการเลือก และขนาดครอบครัว

## 2.2 ระยะห่างสองภาคเรียน ได้แก่ ภูมิลำเนา และอันดับการเลือก

บัญญัติ ใจบรรจง (2527 : 58-59) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตต-มโนทัศน์ ทศนคติต่อวิชาชีพรู ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการรับรู้ผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพอของนักศึกษา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจากนักศึกษาจากนักศึกษาฝึกหัดครูระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา ชั้นสูง จากวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร จำนวน 315 คน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับอัตตมโนทัศน์ ทศนคติต่อวิชาชีพรู และทศนคติต่อวิชาชีพรูก่อนและหลังจากฝึกประสบการณ์วิชาชีพรูแล้วไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ



ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย